Ny innledning

Historien om Kambo gård begynner etter all sannsynlighet i jernalderen. Det kan vi hevde på grunnlag av kart over hvor langt landhevningen da var kommet.

Det finnes også noen rydningsrøyser ved gården, røyser som trolig stammer fra jernalderen, men strukturer av stein kan vanskelig gis en nøyaktig datering.

De som ryddet Kambo gård, kan ha kommet fra andre, eldre gårder ved den nåværende Tigerplassen, eller ved Trolldalen, der det ville ha vært dyrkbare arealer opptil flere hundre år før det som i dag er jordveien til Kambo gård kom opp av havet.

Funn som støtter denne teorien er det markante gravfeltet ved Ore, på vestsiden av Trolldalen, et gravfelt som antas å stamme fra bronsealder eller tidlig jernalder, og de gamle ferdselsårene gjennom Mosseskogen, som ganske sikkert også har en historie som går svært langt tilbake.

Området ved Tigerplassen og søndre del av Trolldalen ville dessuten ha vært attraktivt som gårdsområde på grunn av nærheten til nedre del av Vansjø, som ville ha gitt fine muligheter for jakt, fiske og ikke minst kommunikasjon med andre bebodde områder via vannveiene.

I en periode i bronsealderen, og tidlig i jernalderen, ville en eventuell gård på Tigerplassen ha hatt en meget spennende beliggenhet, på et stort, bredt eid skapt av Vansjø og Mosseelva på sørsiden og sjøen som fløt inn i Trolldalen på nordsiden. Øst for dette eidet var fastlandet, vest for det var Mosseskogen – som ville ha ligget som en halvøy pekende nordover, med den lange, smale fjorden i Trolldalen på østsiden, og Mossesundet på vestsiden.

Hvem var menneskene som anla Kambo gård? Det vet vi ingenting sikkert om, siden etableringen skjedde før historisk tid. Men vi kan anta at Kambo-området, da landhevningen gradvis gjorde det mulig å drive landbruk der, ble en attraktiv sone med strategisk betydning, og at det derfor ikke ble befolket av ”hvem som helst”, men av personer fra ledende slekter i datidens samfunn.

I jernalderen ville nemlig landet der gårdsbygningene ligger i dag ha dannet en tange i den da enda større, men like beskyttede Kambobukta, og i forlengelsen av Kambobukta ville det ha vært to lange og smale fjordarmer – den ene ville ha gått sørover, innover i

Kambodalen og Trolldalen, og den andre ville ha gått nordover, innover mot det som i dag er Akershus.

I en periode i jernalderen, og kanskje til ut i tidlig middelalder, ville altså Kambo gård ha kunnet holde oppsyn med og sågar kontrollere eventuell trafikk mellom Mossesundet og disse to fjordarmene. Den søndre armen ville ha utgjort en av de enkleste atkomstveiene til områdene ved Tigerplassen og nedre Vansjø, og den nordre armen ville ha kunnet føre båter inn til, og kanskje til og med forbi, den nåværende fylkesgrensen, inn mot det som ganske sikkert var rike jordbruksområder allerede den gang – flatene ved Rød og Tegneby.

Som arkeologen Frans Arne Stylegar skriver i sin artikkel ”Grav, gård og gods i Østfolds vikingtid”: ”’Tegn’ er en gammel germansk betegnelse for en edsvoren kriger av høy rang. Slike ‘tegner’ omtales i en del runeinnskrifter, foruten i stedsnavn. (…) I det nåværende Norge finnes navnet Tegneby bare i Såner i Follo [nordøst for Kambo], foruten i Skjeberg. En Tegneby finnes også i Orust i Bohuslän. Det er ikke tilfeldig at det ikke bare er førsteleddet som er likt i de tre tilfellene, men at navnene er identiske. I svenske sentralbygder opptrer regelmessig slike navnesammensetninger av ”titler” og -by.”

Kambobekkens nordre og søndre løp representerer den siste rest av disse to fjordarmene, som forsvant i løpet av middelalderen.

Som prikken over i-en hadde man det markante høydedraget som er Støkkås, bare noen hundre meter vest for tangen med gården – et høydedrag som kan ha fungert både som utkikkspunkt og bygdeborg for samfunnet knyttet til Kambo gård.

Men Kambo hadde ikke bare en verdifull beliggenhet. Det førindustrielle Kambo må også ha vært et svært idyllisk sted. Den poseformede Kambobukta var eksepsjonelt godt skjermet for vind og vær – en utmerket havn, med vann som nesten alltid lå stille – og det lokale klimaet var, da som nå, påvirket av fjorden – forholdsvis mildt året rundt, med gode vekstbetingelser for varmekjære løvtrær.

På Kambo kunne man forene det nyttige med det behagelige – og det var nok grunnen til at Kambo senere ble en adelig sætegård.

Frans Arne Stylegar

Det ble gjort en god del funn (steinalder) på Kambo i forbindelse med dobbeltsporutbyggingen. Det finnes en egen publikasjon fra Kulturhistorisk museum om dette.

Kilder

Frans Arne Stylegar
9. august 2004
Grav, gård og gods i Østfolds vikingtid
http://arkeologi.blogspot.com/2004/08/grav-grd-og-gods-i-stfolds-vikingtid.html

---